

ПРЕДМЕТ ОСОБЛИВОЇ УВАГИ

Науково-педагогічні працівники кафедри теорії та методики технологічної освіти та інформатики, кандидати технічних наук, доценти Л.М.Пашинський і Р.Т.Гарматюк та старший викладач Ю.Г.Цимбалюк свої творчі зусилля спрямували на підготовку навчальних посібників з лабораторного практикуму, як особливо важливого елемента фахової підготовки з технологічних спеціальностей. У Видавничому центрі академії побачив світ їх спільний навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ денної та заочної форм навчання "Лабораторний практикум — складова частина навчального процесу". Видання рецензували доктори технічних наук, професор Херсонської морської академії А.В.Букетов і старший науковий співробітник Інституту проблем матеріалознавства НАН України М.В.Лучка.

Посібник містить комплекс технічної інформації та методичних рекомендацій для виконання лабораторних робіт. У систематизованому вигляді викладено необхідний теоретичний матеріал, подано список довідкової літератури, а також підготовлено контрольні запитання для самоперевірки. Особливу увагу приділено методиці та безпеці праці при виконанні лабораторних робіт. У навчально-методичному виданні розкривається роль і місце практикуму в навчальному процесі, зміст і хід лабораторних занять. Основний зміст посібника складає методика зварювального виробництва. Авторі описують процеси термічного, електродугового, газового, плазмового й електроконтактного зварювання металів і полімерів, розкривають методику контролю за якістю зварювання. Посібник збагачений схемами, таблицями, технічними рисунками, діаграмами, візрцями технічної документації.

Доценти Л.М.Пашинський і Р.Т.Гарматюк у співавторстві з науковцями Луцького НТУ опублікували навчальний посібник "Інженерія металів: практикум". Зауважимо, що колективне навчальне видання побачило світ за підтримки Європейської Комісії і розроблялось у рамках програми ТЕМПУС, за якою модернізуються навчальні плани підготовки фахівців з інженерного матеріалознавства на основі компетентного підходу та найкращого досвіду із впровадження положень Болонського процесу. Загальну редакцію посібника здійснив доктор технічних наук, професор Луцького НТУ П.П.Савчук, а рецензували професор НУ "Львівська політехніка" З.А.Дурагіна, професор Сумського держуніверситету В.О.Залога і професор Національної металургійної академії України О.Ю.Потап. В книзі подано інструкції щодо підготовки та виконання практичних і лабораторних робіт з матеріалознавства, виробництва та обробки матеріалів і зварювання виробів. Важливо, що інструкції з виконання лабораторних робіт мають відповідну нормативну структуру: формулювання мети та завдань лабораторного дослідження, комплекс теоретичних відомостей і порядок виконання роботи, визначення форми фіксації результатів досліджень, формулювання висновків на основі отриманих результатів, наявність системи контрольних запитань для перевірки засвоєних знань. Авторі посібника врахували той факт, що саме під час проведення лабораторного практикуму формується творчий підхід студентів до вирішення багатьох практичних і дослідницьких завдань, з якими майбутнім фахівцем доведеться постійно зустрічатись у своїй професійній діяльності.

ПРО ПСИХІКУ "БРАТІВ НАШИХ МЕНШИХ"

Цікавою і навіть захоплюючою тематики навчальне видання підготували доктори біологічних наук, завідувач кафедри біології, екології та методики їх викладання, професор Микола Ільєнко і кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології Наталія Савелюк: їх спільна праця "Зоопсихологія з елементами порівняльної психології" побачила світ у київському видавництві "Ліра-К". Роботу рецензували доктор біологічних наук, завідувач

кафедри зоології біологічного факультету Київського НУ ім.Тараса Шевченка, професор В.В.Серебряков і доктор психологічних наук, декан факультету психології Східноєвропейського НУ ім.Лесі Українки, професор Ж.П.Вірна.

У посібнику проаналізовані основні види поведінки та особливості психіки безхребетних і хребетних тварин, насамперед птахів і ссавців (а серед останніх — приматів і людини) у порівняльному аспекті. Всі поведінкові акти систематизовано у дві групи: акти, що пов'язані із живленням, й акти, що пов'язані з репродукцією. Авторі акцентують на чіткій взаємозалежності поведінки і психіки тварин із розвитком їх нервової системи. Широко використовуються приклади інстинктивних реакцій; приділена належна увага наявності у тварин проявів агресії та альтруїзму, пам'яті та інсайту, впізнання самого себе у дзеркалі, специфічної символічної мови тощо.

Наші науковці висвітлюють предмет, методи, міждисциплінарні зв'язки, коротку історію становлення зоопсихології як науки про психічну форму вираження дійсності у тварин і порівняльної психології. В окремих розділах аналізуються етапи розвитку психізму, харчова, репродуктивна і територіальна поведінка тварин, дана характеристика їх популяцій та соціальної ієрархії. За допомогою застосування загальних понять, положень і принципів порівняльної психології здійснюється порівняння мислення людини і "розумної" діяльності тварини, "мови" тварини і мови людини, пам'яті та навчіння. У книзі висвітлюються основні питання походження свідомості через процеси антропогенезу та предметну діяльність мавп, описуються знаряддя тварин і знаряддя праці людини в контексті ролі у процесі формування їхньої психіки. На завершення автори розкривають мовні передумови свідомості.

У посібнику подаються список необхідної літератури, теми і зміст лабораторних робіт, орієнтовні плани семінарських занять, а також короткий термінологічний словник. Книга рекомендується широкому колу читачів: студентам, аспірантам, викладачам спеціальностей природничого профілю, зоологам, антропологам, зоотехнікам, ветеринарним лікарям, мисливствознавцям, психологам і всім, хто цікавиться проблемами збереження "братів наших менших" і гармонійного співіснування з ними.

МЕТОДИЧНИЙ КВАДРІУМ МУЗИКОЗНАВЦІВ

По-доброму варто позаздрити творчому ентузіазму, професійній наполегливості, невичерпній працездатності авторського тандему науково-педагогічних працівників кафедри гри на музичних інструментах і вокально-хорових дисциплін нашої академії Ірини Гринчук і Олени Горбач. Упродовж останніх чотирьох років вони по-справжньому авантажили тернопільське видавництво "Астон" публікацією своїх навчально-методичних посібників за програмою фахової дисципліни "Основний музичний інструмент" зі спеціальності "Музичне мистецтво".

Перші два посібники об'єднані назвою "Фортепіанна мініатюра українських композиторів (друга половина XX — початок XXI століття)" і мають Гриф МОН України "Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів". У посібниках представлено різноплановий і різножанровий український фортепіанний матеріал навчально-виконавського спрямування, що сприятиме формуванню виконавської культури студентів, збагаченню їх стильового досвіду. Авторі аналізують сучасні засади фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, дають рекомендації щодо виконання запропонованих творів, висвітлюють методичні аспекти їх використання у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи. Вони наголошують: у сфері поширення музичного мистецтва сформувався розрив між рівнем сприймання музики широким слухацьким загалом і рівнем професійної музичної творчості. Причому такий розрив, на думку фахівців, постійно поглиблюється під дією стихійного впливу величезного потоку музики на невідповідного слухача. Тому у фаховій підготовці вчителя музики, котрий має слугувати своєрідною об'єднуючою ланкою між слухачем і музикантом-виконавцем, бути зберігачем і передавачем надбань світової та національної музичної культури, стає особливо актуальною проблема формування аналітико-інтерпретаційних умінь як здатності до педагогічно спрямованого осмислення музичної реальності, самовираження у мистецькій діяльності.

Авторі наголошують, що фортепіанна підготовка майбутнього педагога-музиканта синтезує у собі не лише досвід та умінь творчої інтерпретації музичних творів, а й рівень мистецької, культурологічної компетентності студента, яка опирається на музикознавчу інформацію, слухацький досвід, набутий упродовж вивчення спеціальних фахових дисциплін. У цьому плані важливе місце в програмах з основного музичного інструмента закономірно займає український фортепіанний

репертуар, який дає змогу студентам опанувати зразками різних музичних жанрів у їх епохальному, національному та індивідуальному стильових вимірах. Насамперед йдеться про вивчення класичного українського репертуару, зокрема творів основоположника українського академічного музичного мистецтва М.Лисенка, його учнів і послідовників Я.Степового, К.Стеценка, Б.Лятошинського, Л.Ревуцького, а також таких сучасних композиторів, як Є.Станкович, Л.Дичко, Б.Фільц, В.Сильвестров, М.Скорик, І.Карабиць. Молодим музикантам для вивчення зразків української фортепіанної мініатюри пропонується звертатись до п'єс В.Косенка, В.Барвінського, Н.Нижанківського, А.Кос-Анатольського, М.Колесси, М.Сільванського, І.Шамо.

Наші науковці застосовують ефективний методичний прийом: з метою посилення мотивації студентів до виконавсько-просвітницької та пошукової діяльності знайомлять їх із творчістю композиторів, пов'язаних з їх малою батьківщиною — тернополянцями В.Барвінського, уродженця Бережан Н.Нижанківського, кременчанина М.Вериківського. У дослідженні цих постатей студенти можуть опертися не лише на музикознавчі праці, а й на відповідний краєзнавчий матеріал, архівні документи і спогади краян. Результатом такої наукової роботи та виконавської підготовки майбутніх учителів музики можуть стати публічні лекції-концерти, виступи на науково-практичних конференціях.

У посібниках пропонується фортепіанні мініатюри Олександра Білаша "Гуцульська писанка" і "Баркарола", Федора Надененка "Бурлеска", Валерія Квашневського "Скерцо" і "Думка", Бориса Севастьянова "Вальс", Людмили Жульєвої "Косарі", Миколи Гржиборського "Новела", Анатолія Коломійця "Етюд-скерцо" і "Етюд-марш", Юрія Щуровського "Токата" і "Музичний момент", Мирослава Скорика "Мелодія", "Вальс" і "Арія" з Партити №5, Людмили Шукайло "Багатель" №5, №7, №14, Оксани Борджогової "Український романс", Олени Кимлик "Настрій" та "Пісня без слів".

Зацікавлюють підібрані фортепіанні цикли: "Три колумійки" Миколи Колесси, "Буковинська сюїта" Анатолія Кос-Анатольського, "Київський триптих" Богдани Фільц, а також "Волинські акварелі" Михайла Вериківського. Серед запропонованих творів кременчанина — п'єси "Поганське місто Велинь" і "Вечір в Авратинських горах". Якщо у першій п'єсі образно-емоційний зміст трактується як картина заходу сонця над древнім містом, озвучена далекими дзвонами, архаїчним мотивом колискової, то в другій розкривається пейзажна тематика, передається стан споглядання, спокою, прослуховуються ритми розміреного життя, що створює відчуття просторової перспективи. Продовжує пейзажну тематику п'єса "На Свитязькому озері". Контрастом до пейзажних замальовок виступає

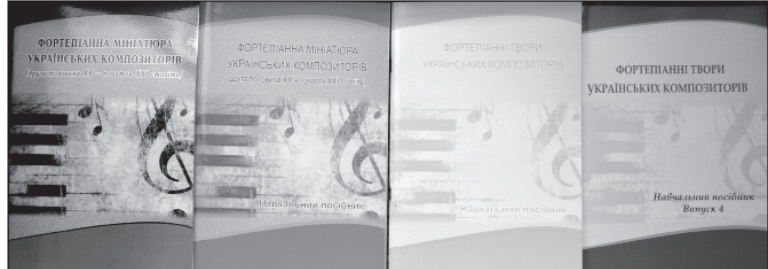
(За матеріалами наукової частини академії)

твір "Комедіанти на контрактному ярмарку в Дубні. 1774 рік", де створюються характерні портрети мандрівних циркачів. Завершальна і найяскравіша п'єса циклу "Весняні ігрища біля Дівоного озера перед облогою Батием Кременецької фортеці. 1240 рік" побудована на ефекті контрасту, динаміки, фактури, темпу, ритму як у самому творі, так і щодо попередніх частин циклу.

Зміст третьої і четвертої книг фахово-методичних досліджень Ірини Гринчук і Олени Горбач складають методичні рекомендації щодо вивчення фортепіанних творів українських композиторів. Авторі розширюють палітру музичних форм і жанрів, представляють твори, написані упродовж другої половини XIX — початку XXI століття. Студенти мають змогу ознайомитися з поліфонічними творами Євгена Юцевича, Михайла Тица, Сергія Павлюченка, з варіаціями Йосипа Витвицького і Неоніли Лагодюк, різножанровими фортепіанними п'єсами Сергія Борткевича, Миколи Лисенка, Федора Богданова, Ігоря Шамо, Людмили Шукайло, Михайла Калачевського, Дениса Січинського, Якова Степового, Миколи Сільванського, Михайла Жербіна, Тетяни Сакаєвої-Ростімащенко, Яни Бобалік, фортепіанним циклом Сергія Борткевича і сонатинами Миколи Колесси та Миколи Соковиків.

Посібники містять короткі відомості про життєтворчість 39 композиторів і методичні рекомендації щодо виконання 67 запропонованих музичних творів. Окрему методичну цінність мають додатки, які включають глосарій до курсу, матеріали

практичних занять з методики музичного виховання, дидактичні матеріали до дисципліни "Основи музичної інтерпретації", опис рівнів розвитку музично-виконавського мислення, види "Слухацьких щоденників", структуру аналізу-інтерпретації. Особливе місце в додатках відведене методичним питанням: автори розкривають методичні аспекти використання фортепіанних творів на уроках музичного мистецтва, характеризують сучасні методику слухання та аналізу музики школярами.

Авторі посібників переконані, що "цілеспрямована організація навчально-виконавської діяльності майбутнього музиканта-педагога, активізує розвиток професійних якостей особистості, формує постійну потребу у пошуку, накопиченні, осмисленні нової музичної інформації, виконавського репертуару, у їх творчому використанні і забезпечує позитивне мотиваційно-ціннісне ставлення студента до себе як до суб'єкта професійної діяльності".